

**Stowarzyszenie
Wschodnioeuropejskie Centrum Demokratyczne**

Raport z działalności
w 2018 roku

Warszawa, czerwiec 2019

Wstęp

W 2018 r. Stowarzyszenie **Wschodnioeuropejskie Centrum Demokratyczne** skoncentrowało się na wsparciu środowiska obywatelskiego wyłącznie na Białorusi, w szczególności poprzez podnoszenie kompetencji działaczy, wspieranie lokalnych inicjatyw społecznych oraz niezależnych mediów.

Programy Stowarzyszenia adresowane są do starannie wyselekcjonowanych środowisk i grup lokalnych. Dzięki szczegółowej wiedzy o sytuacji tych grup i o warunkach społeczno-politycznych panujących w kraju działania, Stowarzyszenie **dostosowuje realizowane programy do potrzeb lokalnych partnerów i problemów danego regionu**. Buduje **zespoły ekspertów** wokół problemów **mediów lokalnych i rozwoju organizacji pozarządowych**.

Stowarzyszenie jest niezależną organizacją pozarządową, prowadzi działalność typu non-profit od 2001 roku.

Programy realizowane w 2018 roku

- I. Program medialny na Białorusi –**
Kontynuacja wsparcia niezależnej prasy

- II. Program wsparcia społeczeństwa obywatelskiego na Białorusi –**
Společne zaangażowanie, profesjonalizacja i współpraca

I. Program medialny

Program, prowadzony od 2001 roku, ma na celu wspieranie wolności słowa i idei niezależności prasy. Stawia na wzmacnianie etyki dziennikarskiej i upowszechnianie wartości lokalności i budowania wspólnoty lokalnej przez media.

Niezależność gazety opiera się przede wszystkim na jej ekonomicznej samowystarczalności. Ważne jest, aby dążenie wydawców do realizacji interesów ekonomicznych gazet nie prowadziło do uzależniania się od władzy, partii politycznej czy biznesu. Gazeta niezależna musi opierać swoje funkcjonowanie o dochody własne, pochodzące ze sprzedaży i reklamy.

Ważnym elementem programów medialnych stało się wsparcie regionalnych stron internetowych oraz rozwój dziennikarstwa internetowego.

1. Wsparcie niezależnych mediów na Białorusi

Główne kierunki działań Stowarzyszenia na Białorusi to wsparcie niezależnych mediów, w tym lokalnych i ogólnokrajowych gazet i czasopism oraz portali informacyjnych. Prócz tradycyjnych form wsparcia, oferowaliśmy również szkolenia i konsultacje podwyższające kwalifikacje współpracowników redakcji oraz kształcenie na potrzeby białoruskich mediów lokalnych nowych dziennikarskich kadr.

W 2018 roku kontynuowaliśmy realizację projektu wsparcia niezależnej prasy na Białorusi.

W ramach projektu z pomocy skierowanej na wsparcie bieżącej działalności skorzystało 18 drukowanych gazet lokalnych i ogólnokrajowych oraz miesięczników, a także 12 wydawców stron internetowych – w przeważającej części szczebla lokalnego i regionalnego.

Kilkanaście redakcji poprawiło swoją sytuację finansową dzięki poszerzeniu grona reklamodawców w swoich wydaniach papierowych i internetowych.

Przedstawiciele kilku gazet niezależnych podwyższyli swoje umiejętności w zakresie marketingu i promocji dzięki specjalistycznym szkoleniom w redakcjach oraz pracy pod okiem specjalistów. Przygotowali oni i wdrożyli plany marketingowe dla swoich wydań, głównie dotyczące stron internetowych.

Warto dodać że stowarzyszenie jest obecnie jednym z niewielu donorów na rynku wspierającym koszty podstawowe mediów/umożliwiające ich codzienne funkcjonowanie.

Workflow Management

Komponent projektu wsparcia niezależnych mediów realizowany od 2015 r. pod nazwą

„Trzy kroki – Workflow” ma na celu eksperckie wsparcie niezależnych białoruskich mediów - lokalnych i ogólnokrajowych gazet i czasopism oraz portali informacyjnych. Jego istotą jest pomoc udzielana przez wysokokwalifikowanych i doświadczonych polskich dwóch ekspertów w przygotowaniu i realizacji dwuletnich programów rozwoju tytułów, przezwyciężania zaistniałych barier. W okresie tym właściciele i pracownicy redakcji pozostają w ciągłym kontakcie (średnio trzy kilkudniowe spotkania rocznie, stały kontakt mailowy) z ekspertami.

W 2018 r program obejmował cztery tytuły prasowe oraz towarzyszące im portale – dwa nowe oraz dwa kontynuujące współpracę z 2017 roku.

Projekt realizowany w sposób ciągły we współpracy z IREX Europe oraz dzięki wsparciu koalicji kilku sponsorów (multidonor project). Planowana jest jego kontynuacja do 2022 r.

II. Program wsparcia rozwoju społeczeństwa obywatelskiego

1. Wsparcie organizacji pozarządowych na Białorusi – profesjonalizacja

Od 2015 roku Stowarzyszenie realizuje projekt wsparcia merytorycznego dla działaczy białoruskich NGO's. Projekt przewiduje organizację wizyt studyjnych, szkoleń i warsztatów na tematy wskazane przez samych działaczy. W 2018 roku celem projektu było wspieranie rozwoju potencjału białoruskich organizacji pozarządowych poprzez: a) dostarczanie wiedzy o działaniach sektora pozarządowego w Polsce i na Ukrainie w zakresie dialogu z władzami oraz włączania mieszkańców we wspólne działania dla dobra publicznego, b) zapewnienie możliwości pogłębienia wiedzy i umiejętności działaczy białoruskich oraz poznania dobrych praktyk w Polsce dla menadżerów białoruskich organizacji, które uzyskały wsparcie od programu „Dla Białorusi”.

W ramach projektu odbyła się **wizyta studyjna działaczy organizacji pozarządowych i dziennikarzy dotycząca reformy decentralizacji władz lokalnych w Ukrainie, (październik 2018, Kijów, Winnica, wieś Sewieriniowka w żmeryńskim rejonie, Żmerynka, Bucza).**

W naborze zamkniętym (ofertę skierowano wyłącznie do beneficjentów Programu „Dla Białorusi” Fundacji Batorego) komisja utworzona wspólnie przez dwie nasze organizacje wybrała 8 uczestników wizyty studyjnej.

Podczas serii spotkań, zarówno w stolicy jak i poza nią, uczestnicy wizyty mieli możliwość zapoznania się z zaawansowanymi przykładami działalności ukraińskich NGO w obszarze współdziałania z funkcjonującymi już gromadami (samorządami lokalnymi) na rzecz społeczeństwa obywatelskiego, z projektami mającymi na celu aktywizację społeczności oraz przykłady oddziaływania NGO na władze lokalne na różnych poziomach, w tym poprzez współpracę lecz i także kontrolowanie władzy.

W Kijowie omówiona została reforma decentralizacji przeprowadzona w Ukrainie,

temat tworzenia nowych gromad oraz udział społeczności lokalnych w tym procesie, logistykę tworzenia społeczności mieszkańców, problemy rozwoju rejonowego centrum i rozwoju turystycznego rejonu na przykładzie Żmerynki. We wsi Sewieryniowka prezentowane były usługi socjalne dla mieszkańców i rozwój turystyki. W miasteczku Bucza prezentowane było znaczenie strategii rozwoju w celu przyciągnięcia inwestorów dla nowych mieszkańców do małego ośrodka, rola mediów w stworzeniu imageu lokalnego ośrodka i wypromowania go dla szerszego audytorium. W Kijowie pokazano też rolę statystyki w planowaniu rozwoju społeczności lokalnej oraz zaprezentowano projekty lokalne przeprowadzone z sukcesem jako przykłady dla innych ośrodków lokalnych.

Podczas spotkań z aktywistami i przedstawicielami władz obwodowych/lokalnych uczestnicy rozmawiali przede wszystkim na temat praktycznych różnic funkcjonowania zreformowanych i niezreformowanych samorządów lokalnych, pierwszych doświadczeń wdrażania budżetu udziału/partycypacji oraz o narzędziach służących informowaniu i aktywizowaniu obywateli.

Na spotkaniu ze Stowarzyszeniem Rad Wiejskich do Gmin Ukrainy omówiono przykłady osiągania pozytywnych zmian poprzez małe kroki angażowania mieszkańców.

Program wizyty został przygotowany we współpracy ze Stowarzyszeniem Hromadski Prostir (Przestrzeń Obywatelska) z Kijowa.

Program jest kontynuowany w 2019 roku.

Program realizowany z środków Fundacji Stefana Batorego.

2. Wsparcie zaangażowania społecznego na Białorusi

Projekt rozpoczął się w 2016 roku. Jego celem jest wzmocnienie społeczeństwa obywatelskiego na Białorusi w jego dążeniach do współpracy ze społeczeństwem i władzą.

10 organizacji białoruskich współpracuje w nim w celu stworzenia wspólnej platformy i propagowania działalności społecznej. Opiera się on na trzech sferach działań: analizie i badaniach społecznych, wizytach studyjnych i stażach w Polsce i Ukrainie oraz współpracy międzynarodowej wokół Białorusi.

W ramach projektu zostało przekazanych 12 grantów na projekty realizowane przez te organizacje. Realizacja sześciu z nich kończyła się w pierwszej połowie 2018 roku.

1. Raport o „Aktywności społecznej i obywatelskiej i wsparciu finansowym: motywy do wsparcia projektów na podstawie badania platformy crowdfundingowej”. Rozwój crowdfundingu na Białorusi jest widoczny w ciągu ostatnich lat. Celem badania było znalezienie odpowiedzi na podstawowe pytania, które pomogłyby bardziej przyciągnąć publiczność i zrozumieć jej motywacje przy wspieraniu różnych projektów społecznych.
2. Raport z monitorowaniem procesu relacji między społeczeństwem obywatelskim i władzami i stwierdzenie na ile organizacje pozarządowe mogą wpływać na proces podejmowania decyzji przez władze.
3. Projekt „Zwiększenie zrozumienia problemów dyskryminacji przeciwko osobom LGBTQ. Projekt był nastawiony na dwa kierunki działań: pobudzenie dyskusji na temat podziału toalet publicznych ze względu na płeć w Mińsku oraz analiza języka nienawiści w publicznej sferze i mediach w Białorusi i próba ograniczenia go.
4. Zaangażowanie diaspory białoruskiej w działania społeczne w kraju. Projekt miał zwrócić uwagę władz na potrzebę zaangażowania organizacji białoruskich z

- zagranicy i skierowanie ich na Białoruś. Doprowadził do wypracowania rekomendacji do nowej ustawy o współpracy rządu z diasporą białoruską.
5. Reintegracja absolwentów zachodnich uniwersytetów na białoruskim rynku pracy. W wyniku projektu została otworzona strona internetowa, wspierająca absolwentów zagranicznych uczelni. Zostało na niej umieszczone 30 oryginalnych tekstów, dających porady, jak szukać pracy na Białorusi w instytucjach państwowych i biznesie.
  6. „Zaangażowanie obywateli w lokalne projekty społeczne i wspieranie horyzontalnych sieci działaczy i społeczności w regionach Białorusi.

Wszystkie ww. projekty zostały zamknięte i sprawozdane do końca maja 2018r.

Od lipca 2018 roku miał rozpocząć się projekt, który jest kontynuacją działań zakończonych w pierwszej połowie roku. Jednocześnie, ze względu na zmianę koordynatora, działania w projekcie rozpoczęły się dopiero we wrześniu.

Zostały wznowione kontakty z 6 partnerami z poprzedniego projektu, którzy wyrazili chęć kontynuacji działań w nowym projekcie. W dnia 7-9 grudnia odbyło się spotkanie partnerów planujące wspólne działania.

Na spotkaniu białoruscy partnerzy wypracowali swoją wizję sytuacji trzeciego sektora na Białorusi w 2018 roku. Wypracowali też swoją wizję rozwoju trzeciego sektora do 2020 roku. Pozwoliło to przygotować dalsze planowanie strategiczne w celu wypracowania długoterminowej wizji rozwoju działań w ramach tego projektu do 2024 roku. Ustalono też rozszerzenie platformy o kolejnych partnerów. Podpisano umowy grantowe na wsparcie działań partnerów

Projekt finansowany ze środków Open Society Institute, MATRA oraz German Marshall Fund, zaplanowano kontynuację do 2020 roku.

III. Komentarz do sprawozdania finansowego za rok 2018

Rok 2018 przyniósł znaczące i niosące za sobą poważne konsekwencje zmiany – zarówno w składzie Zarządu, zespołu jak i siedzibie naszej organizacji.

Sytuacja ta spowodowała konieczność zintensyfikowania zaangażowania sił i środków na zapewnienie ciągłości funkcjonowania Stowarzyszenia. W konsekwencji sytuacja wpłynęła także zdecydowanie negatywnie na ilość działań merytorycznych.

W roku 2018 realizowaliśmy 10 projektów, co stanowi około 60% w porównaniu z rokiem 2017 (17 projektów). Większość projektów (90%) dotyczyło działań na rzecz obywateli Białorusi.

Skoncentrowaliśmy się przede wszystkim na kontynuacji rozpoczętych już prac w 7 projektach – czyli 70% ich ogólnej ilości.

5 projektów zostało w 2018 zamkniętych i rozliczonych z donorami, w realizację 2 projektów angażowaliśmy się przez cały rok. Jednocześnie w znacznym stopniu musieliśmy ograniczyć działania na rzecz pozyskiwania nowych funduszy, ograniczając

się do trzech źródeł, w tym pozyskaliśmy środki od Fundacji Batorego na częściowe pokrycie kosztów zwiększenia bezpieczeństwa nowego lokalu.

Takie stanowisko postrzegamy jako wyraz odpowiedzialności za powierzone nam środki, dbałości o należyte ich wykorzystanie, a także uczciwe i profesjonalne podejście do organizacji i instytucji, z którymi współpracujemy.

W związku z powyższą sytuacją przychody z działalności statutowej w roku 2018 były o ok. 27% niższe w porównaniu z rokiem poprzednim i wyniosły 2.227.101,76 zł, a ich struktura przedstawia się następująco:

- Multidonors – 1.522.958,37 zł – 68,36%
- Fundacja St. Batorego – 36.834,36 zł – 1,66 %
- OSI - 641.281,31 zł. – 28,80 %
- inne, pozostałe (Matra, GMF) 25.747,72 zł. – 1,16%
- składki członkowskie – 280,- zł. – 0,02%

Poniesione w 2018 roku koszty działalności statutowej również były niższe w porównaniu z rokiem ubiegłym o ok. 23% a ich wartość to 2.260.215,63 zł.

W konsekwencji wynik finansowy na działaniach statutowych realizowanych w 2018 roku zamknął się kwotą -33.113,87 zł.

Zdecydowany wpływ na tę wartość miał wysoki poziom kosztów finansowanych ze źródeł pozaprojektowych – koszty administracyjne, które nie miały pokrycia w budżetach realizowanych projektów w związku z zatrzymaniem planowanego procesu aplikowania o nowe środki w ciągu roku (od kwietnia 2018 roku koszty te wzrosły blisko pięciokrotnie w stosunku do poprzednich miesięcy i lat, utrzymując się na porównywalnym poziomie do końca roku przy równoczesnym braku środków na ich pokrycie).

Wysokość straty na działalności statutowej została powiększona o koszty operacyjne i finansowe – 11.245,25 zł. zamykając stratę całkowitą brutto kwotą - 44.359,12 zł.

Znaczącą pozycją w kosztach działalności pozastatutowej jest wysokość różnic kursowych, których wartość w roku 2018 wyniosła -11.246,92 zł. ale w porównaniu z rokiem 2017 (121.484,45 zł) zmalała blisko 11-krotnie.

Pomimo tak spektakularnego zmniejszenia wartości ujemnych różnic kursowych wysokie ryzyko ich powstawania jest nieuniknione i wynika ze względu na fakt, iż działania statutowe realizowane są przy niesprzyjających tendencjach na rynkach walutowych. Specyfiką działalności Stowarzyszenia są operacje dokonywane z udziałem walut obcych i w związku z tym sytuacja finansowa jest mocno zdeterminowana przez wahania kursowe.

Na koniec roku 2018 utrzymano rezerwę przeznaczoną na doraźne wsparcie płynności finansowej w kwocie 30.111,64 zł, uwidocznioną w bilansie jako przychody przyszłych okresów. Stan rezerwy nie zmienił się w ciągu roku.

Niekorzystna proporcja kosztów do wpływów przejawia się ujemnym całkowitym wynikiem funduszu własnego Stowarzyszenia, który na koniec 2018 roku wynosi - 91.615,98 zł.

Niekorzystna jest sytuacja nieściągalnych od kilku lat składek członkowskich, które

mogłyby zasilić fundusz statutowy/własny Stowarzyszenia. Zarząd podjął działania w kierunku wyjaśnienia tej sytuacji, niestety do końca 2018 roku nie udało się zamknąć tej sprawy.

Opracowanie:

M.Dębkowska/P.Kazanecki/M.Królikowska

Zatwierdził Zarząd:

Uchwała nr 8/2019 z dnia 25.06.2019

Zatwierdziło Walne Zebranie:

Uchwała 1/2019 z dnia 27.06.2019